

Code No. 6011

Roll No.

SET : B

D. El. Ed. 1st Year Exam., July/August – 2024

Proficiency in Sanskrit Language

संस्कृत भाषा में प्रवीणता

(Course Code : DE-111)

(Only for Re-appear/Mercy Chance Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

समय : 2 घण्टे]

[अधिकतम अंक : 35

सामान्य निर्देश :

- (i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 4 तथा प्रश्न 6 हैं।
- (ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये कोड नम्बर तथा सेट को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- (iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।
- (v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- (vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें। रोल नं० के अतिरिक्त प्रश्न-पत्र पर अन्य कुछ भी न लिखें और वैकल्पिक प्रश्नों के उत्तरों पर किसी प्रकार का निशान न लगाएँ।
- (vii) कृपया प्रश्नों के उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

निर्देशाः –

- (क) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
- (ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यश्च भवेत्।
- (ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां देयानि।
- (घ) प्रश्नसंख्या अवश्यमेव लेखनीया।

6011/(Set : B)

P. T. O.

भाग - 'क'

1. अधस्तनेषु यथेच्छं प्रश्नद्वयम् उत्तरत - 2 × 3 = 6
- (क) श्रवणकौशलस्य का आवश्यकता विवेच्यताम् ?
- (ख) संस्कृतभाषायाः विकासविषये प्रतिपादयत।
- (ग) संस्कृतभाषायाः किं महत्त्वं विवेच्यताम् ?
2. एकः प्रश्नः समाधेयः - 1 × 3 = 3
- (क) “अणुदित्सवर्णस्य चाप्रत्ययः” इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यायताम्।
- (ख) संस्कृतभाषायाः वर्णमालायाः विषये प्रतिपादयत।
3. एकः प्रश्नः समाधेयः - 1 × 3 = 3
- (क) रामायणस्य उपजीव्यत्वं प्रतिपादयत।
- (ख) छन्दः सूत्रस्य वैशिष्ट्यं विवेच्यताम्।
4. एकः प्रश्नः समाधेयः - 1 × 3 = 3
- (क) सूक्ष्मशिक्षणस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत।
- (ख) पद्यपाठयोजनायाः सोपानानि कानि विवेच्यताम् ?
5. एकस्य प्रश्नस्य विस्तृतविवेचनं कुरुत - 1 × 5 = 5
- (क) ‘गीता सुगीता कर्तव्या’ इत्यस्याः सूक्तेः महत्त्वं प्रतिपादयत।
- (ख) व्याकरणशास्त्रस्य वैशिष्ट्यं प्रकाशयताम्।

भाग - 'ख'

6. अधस्तनेषु शुद्धं विकल्पं चित्वा लिख्यताम् - 1 × 15 = 15
- (क) गकारस्य उच्चारणस्थानं किम् अस्ति ?
- (i) कण्ठः (ii) तालुः
- (iii) दन्तः (iv) मूर्धा

- (ख) क्रमदृष्ट्या चतुर्थं कौशलं वर्तते –
(i) श्रवणम्	(ii) लेखनम्
(iii) वाचनम्	(iv) पठनम्
- (ग) “अभिज्ञानशाकुन्तलं” कस्य रचना वर्तते ?
(i) कालिदासस्य	(ii) भारवेः
(iii) भासस्य	(iv) बाणभट्टस्य
- (घ) सर्वासां भारतीयभाषाणां जननी वर्तते –
(i) हिन्दी	(ii) आंग्ल
(iii) संस्कृतम्	(iv) तमिलः
- (ङ) छकारस्य उच्चारणस्थानम् अस्ति –
(i) तालुः	(ii) कण्ठः
(iii) दन्तः	(iv) ओष्ठौ

- (च) ‘गण + ईशः’ इत्यस्य सन्धिपदं वर्तते –
(i) गणैशः	(ii) गणेशः
(iii) गणीशः	(iv) गणिशः
- (छ) रामशब्दस्य षष्ठीविभक्तेः रूपम् अस्ति –
(i) रामस्य	(ii) रमास्य
(iii) रमेशस्य	(iv) रामूस्य
- (ज) ओष्ठवर्गीयः वर्णः वर्तते –
(i) ब	(ii) छ
(iii) घ	(iv) ङ
- (झ) प्राचीनतमः ग्रन्थः कः ?
(i) ऋग्वेदः	(ii) सामवेदः
(iii) यजुर्वेदः	(iv) अथर्ववेदः

- (ज) 'आदिकविः' इति उपाधिना प्रसिद्धः कविः वर्तते –
(i) माघः	(ii) वाल्मीकिः
(iii) वेदव्यासः	(iv) कालिदासः
- (ट) 'भवभूतेः' रचना वर्तते –
(i) स्वप्नवासवदत्तम्	(ii) मध्यमः
(iii) उत्तररामचरितम्	(iv) कादम्बरी
- (ठ) इदं वेदाङ्गं नास्ति –
(i) निरुक्तम्	(ii) कल्पः
(iii) ज्योतिषः	(iv) कादम्बरी
- (ड) काव्येषु रम्यं भवति –
(i) नाटकम्	(ii) वेदाः
(iii) रघुवंशम्	(iv) नास्ति कोऽपि

- (ढ) रामायणे कति श्लोकाः सन्ति ?
(i) 24000	(ii) 80000
(iii) 21000	(iv) 11000
- (ण) गीतायां कः उपदेशं ददाति ?
(i) अर्जुनः	(ii) सञ्जयः
(iii) कृष्णः	(iv) भीष्मः
-